

B 3966

Võitluses omandad sa oma õiguse!

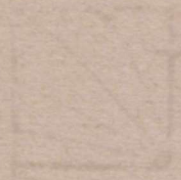
Ainto Vallita

HINGE AÄSIL

LAULUD 1914-1915

S. R. P.
TARTU ORGANI-
SATSIOONI VAL-
JAANNE TARTUS
1916.

1983:5538

Kirjasto- ja museon
1983:5538
Arhivisääntökirja

Võitle ja laula:— laulus teiad oma hinge,
— ainult võitluses teiad
oma õiguse.

HINGE AÄSIL.

HINGE AÄSIL, SIIS KUI LÕÕMAB LEEK NII TULIKUUM,
KÜPSEB AJUDES KA MÕTTETERA VALMIND TUUM.

HINGE AÄSILT, SIIS KUI HÕÕGUB OHVITULI SÄÄL,
TULEB KUULDAVALE HINGE SALAJANE HÄÄL...

HINGE AÄSIL, SÄÄL KUS PUNASEKS VÕIB MINNA RAUD,
LOUSEB ELU, KOHUTAV KA POLE SUKRA HAUD...

HINGE AÄSILT, SIIS KUI RINDU RÕHUB RASKE LEIV,
HÄÄBUB ELU, NÄRTSIB NAGU LILLEHEIV...

JA, NII NAGU TUHA ALLA KAETUD, MAETUD SÕED,
HINGE AÄSIL MURE, LEIV NII IGAVENE KÕEB...

JA KUI MURDUB ELU, ILU, VIIMNE LOOTUS KAOB,
HINGE AÄSILT ~~KA~~ KUSTUB TULI, IGAVIKKU VAOB...

HINGE AÄSIL, SIIS KUI LÕÕMAB LEEK NII TULIKUUM,
KÜPSEB AJUDES KA MÕTTETERA VALMIND TUUM.

HINGE AÄSILT, SIIS KUI HÕÕGUB OHVITULI SÄÄL,
TULEB KUULDAVALE HINGE SALAJANE HÄÄL...

I

LAUL võitlusest.

ME teame, usume, tulevad ajad,
kus võidule viivad me võitluse rajad,
kus orjused heidavad rõhutud hulga
ja kaovad kõdu~~nud~~ troonide tulbad!

ME teame, tulevad ükskord need ajad,
kus leiba siis saavad need nälginud sajad;
ME teame, vabadust saavad siis massid
ja pääsevad koormatest kurnatud klassid!

ME teame, tulevad ükskord need ajad,
kus lasuvad rusudeks vangide majad;
ME teame, kaovad kord kullatud kroonid
ja maa-tasa tehtakse keisrite troonid!

ME teame, usume, tulevad ajad,
kus üle maa kohavad võitluse rajad;
ME teame, kaovad kord ahelad, irked
ja orjusest pääsevad miljonid mitmed!

Siis kõla ja kaiku me võitluse hüüd,
kas jalgi igaves, ehk ainult nüüd!

PUNANE Lipp.

KÕRGELE TAEVA PIIRIL LEHVIB PUNANE LIPP,
LEHVIB PUNANE LIPP, PUNANE VÕITLUSE LIPP;
SÄÄL, KUS TAEVA VIIRIL KERKIB KALJUTIPP,
KERKIB KALJUTIPP, KÕRGEML KALJUTIPP.

PUNANE LIPP LEHVIB ÜLE TERVE MAA:

ORJADE MAA, SIIN VABAKS KORD SAA!

LEHVIB PUNANE LIPP, NAGU HONMIKU KOIT,
NAGU HONMIKU KOIT, TÕÕLE ÄRATAV KOIT;
LEHVIB PUNANE LIPP, NAGU TULINE LOIT,
NAGU TULINE LOIT, PURPURPUNANE LOIT.

PUNANE LIPP LEHVIB ÜLE TERVE MAA:

ORJADE MAA, SIIN VABAKS KORD SAA!

PUNANE LIPP KUTSUB KÕIKI, KES KURNATUD,
KÕIKI, KES ELAVALT RAUDLUSSE SURMATUD;
PUNANE LIPP KUTSUB KÕIKI, KES RUSUTUD,
KÕIKI, KES ORJANA IKKESSE SURUTUD.

PUNANE LIPP LEHVIB ÜLE TERVE MAA:

ORJADE MAA, SIIN VABAKS KORD SAA!

VÄLJAS tormab tuul...

Väljas tormab tuul,
sasib kollunud lehti puul,
kaebab, vingub viledalt akna all,
hoigab, hullub haledalt uulitsa pääl.
Väljas maru luiskab,
lume hebemeid puistab.
Aca keldrikambri on külm, nii külm,
sääb häda ja haigus, sääb nälge, oi, nälge...!
Väljas külm on väli.
Tuleb tagasi tuisune tali.
Kuid keldrikambri tuul korstnas hulub
ja hoigeid^{niid} haiglasti järjesti kuuludub...
Käob viimaks päike.
Käob tema siretav laige.
Pime öö. Keldrikambri tuli on kustunud.
Surma töö. Varseli viimane elusi kustub...

Väljas tormab tuul,
sasib kollunud lehti puul,
kaebab, vingub viledalt akna all,
hoigab, hullub haledalt uulitsa pääl...

TÖÖMEHE LAUL.

Meie jaoks ei paista päike,
meie jaoks on pime öö.
Meil ei kuma koidu läige,
meil on ainult kurnav töö.
Olgu sügis, suvi, tali.
higistame päevad, ööd.
Tulgu vihm või lumi vali,
ikka, ikka teeme tööd.
Küüra, ahtmetahud, kurvalt
käime raskel olu-teel,
teha niisutades nurralt
verel, hivil, silmaveel.

Meie jaoks ei paista päike,
meie jaoks on pime öö;
meil ei kuma koidu läige,
meil on ainult, ainult töö.

KÜLVAJA.

KAREDAL KÄEL MIINA KÜLVAN TERI,
MUREDASSE PILLUN NADI MUSTA MULDA,
TUNDMATA VÄEL TUUL, MIS MULLE PERI
REASSE VIIB KILUOL KIRGAYAL KULDA.

KAREDAL KÄEL MIINA KÜLVAN TERI,
NAERATAH VASLU MUL' EMÄKE-MIINA,
ERUL JA MÄEL LÄ MURMEDE MERI,
KUHU MA ASTUN, SÄÄL IDANEH TA.

KAREDAL KÄEL MIINA KÜLVAN TERI,
PÕLELÄH PÄIKE KUUMI MURMEDE PÄÄL;
VÕITISAMAL VÄEL TUKSUB RIVOLADES VERI
HOOSALT, KUI ÄIKE LÖÖKS LÖKKEMA SÄÄL.

KAREDAL KÄEL MIINA KÜLVAN TERI —

KÜNDJA.

Hommiku, kui vaevalt ärg
kumab kõrrel taeval serval,
vajun ajama siis vastu
üksi laial nurme nõlvale.
Valkselt vajun oma vabu,
hobu, vaesekene, lõõtsuh,
laial nurmel tekkis pragu,
päike taevas piiril nõõtsuh.
Valkselt vajun oma vastu,
kõnnan kesa kumerikku,
tundub, kuulduks nurmelt nagu
kurba laulu, murelikku. —
Mikralt kõnnan musta mulda,
kõnnan kesa kumerikku. —
Maetaks meid kõiki mulda,
lauldaks laulu suurelikku.
Kurvaht kõnnan musta mulda,
käärnan kesa, mis mii kake,
ei ma otsi sõbet, kuldha,
kui saaks leida kodutare.

KANDIMEHE LAUL.

Sammeldanud riie katus,
sammeldanud riie sein,
sammeldanud on mu saatus,
osaks häda, valg ja piin.
Pikka, pikka, hiivarikka
kandisid isad orjajikke,
vaest ja valust, vaevarikast
neetud rauda käime ikka.
Sunnitöö on kandimehe,
orjalaste saatus kare,
üks vast ühriks viimse veke,
ikka, ikka nälgiks pere.

Sammeldanud riie katus,
sammeldanud riie sein,
sammeldanud on mu saatus,
osaks häda, valg ja piin.

Siis tahaks surmale ma suikuda...

Kui näeks ^{kodu} ma ükskord kangevat,
näeks ikkeid rahva õlgilt langevat,
kui kaovad näskijad ja kaob kroon,
ja tahaks tehaiks timukad ja troom:
-Siis tahaks surmale ma suikuda ...

Ah, saaks veel näha emä kadunud,
saaks suudeldä ja nägu kortsunud;
ah, saaks veel näha kodu lagunud
ja noorusmaad, mis pole ununud,
ma eksind poeg; - Siis tahaks surra ma.

Kui kevade mu umber õitseks siis,
ja kõlaks kaugele tä lauluviis,
kui elu uus siis lekkiks pinnale,
mis räägiks armastusest ilmale;
-Siis tahaks surmale ma suikuda...

II

Sügis.

Laulis leplikus lind;
Ehk küll sügis ju oli,
ja see puudutas mind,
lõõmas rinnus, kui tuli —

Laulis leplikus lind,
mets ju lehdest vaba;
ja kaebas minu rind,
ihkas mägede lään. —

Ja terava noolena
lõhnus leim minu südame.

Ja tulise joonena
jooksis valu läbi rinnade.

SÜGIS.

HALL, MII HALL ON KUMER TAEVAS,
HALL MU RINDU VALU VAEVAB;
HALL ON TAEVAS SÜGISENE,
AH, MII VALUS SÜDLAMELE.

HALL, MII HALL ON KUMER TAEVAS,
HALL MU RINNUS KURBUS KAEBAB;
ÕHUS KILGENDAVAD KURED,
RINDU MULJUVAH MUL MURED.

„KUULGE, KUULGE KURED KALLID,
VIIGE MINU MURED HALLID,
VIIGE MURED MERE TÄHA,
MATKE MURED MERDE MAHA.”

ÕHUS KILGENDAVAD KURED,
RINDU MULJUVAH MUL MURED;
PILVE TÄHA KURED LÄKSID,
MULLE MAHA MURED JÄTSID.

TALI.

Süda tali. Kulm nii pakane ja vali,
ja kiirgavas tuhas hiilgab lumi nii puhas.
Kõik nii valge. Särab lumi nii kalge.
Puud härmalise ehtes, kui kevade lehtes.

Lume väljad. Sivavad mägede säiljad.
Mööda rudisevat teed järjes liuglevad reed.
Puhub tuul, kaob härmatis hõbene puult,
ja vasekarva päike valab kiirgava läike.

Kristal valge on hommik südatalve,
ainult ma musta varjuna vaarun üle maa.

KEVADE.

KEVADE tuli nii kena, nii kena,
Lille nii nägusaid tõi mulle tema.
Aikse vihma ja päikse paistet ta tõi,
Luha ta hoodiga õilele lõi.
KEVADE tuli nii kena, nii kena,
Sivitaveva tõi mulle põhjatu tema...
Lehtis metsad ja ehtis ta mäed,
Lahti ta päästis võimsamad väed.

KEVADE tuli nii kena, nii kena,
palju tõi ilusat, imelist tema.
Siiski nii kurb, ah, nii kurb on mu meel,
Kas näen järgmist ma kevadet veel...?

KEVADE VÕLS.

Üksi ma istusin kivile mõtlema,
kuulama kaskede jultu.

Üksi ma istusin kivile vaatlema
oja, mis jookseb nii ruttu.

Väsinud istusin kivile puhkama, —
huhata kivil nii häää.

Lõõ lõõ õhudes kõrnasti puhkema,
rinnale vajus mul pää...

Istusin kivile üksi ma vaatlema
kevade tuuli ja pilvi.

Päikese kiired mind hakkasid suudlema,
suudlema huuli ja silmi.

Üksi ma istusin kivile mõtlema,
kuulama kaskede jultu.

Üksi ma istusin kivile vaatlema
oja, mis jookseb nii ruttu.

KARJASE VIIS.

Puhkusin ma pajupilli,
pajupilli karjamaal,
silmasin ma tulililli,
tulililli kõnniraal.

Noppisin ma tulililli,
pavim endal rincla ma,
puhkusin siis pajupilli,
pajupilli karjamaal.

Nii ma käisin mäed ja metsad,
rimyas pomas tulilill,
kuulsid korvad leivalepad,
mida mägis pajupill.

Nii ma käisin, valusasti
põletas mind tulilill,
ja mu valud viisidesse
põimis pajukoorest pill.

III

EMAKE.

EMAKE HELLAKE, EMAKE KULLAKE,
EMAKE ARMAS MII HÄÄ.

EMAKE VANAKE, VANAKE MULLAKE,
RINNALE VAJUND SU NÄÄ.

EMAKE HELLAKE, EMAKE HALLIKE,
SÜGAVAD JOWNED SU NÄOL.

ELUAEK KOORMAE JU KANNUD SA, VALLINE,
TÖÖST SUL MII KAREDAK KÄED.

MURE SUL PALGEDES, PISARAD LAUGEDES,
SÜDAMES VALU JA LEIN.

EMAKE, VÖITLUSEST VÄSINUD, RINGEDES
MURDIS SIND VALU JA PIIN.

VALU SUL RINDADES, MURE SUL SILMADES,
VALU JU VALEVAB KA MIND.

EMAKE, MINULGI MURE ON SÜDAMES,
VALUTAB VÄSINUD RIND.

MU MURED...

MU MURED — MII SUURED,
EI KAO NEMAD IAL,
NEIL SÜGAVAD JUURED
MU SÜDAMES LIIALT.

MU PIIVAD — MII LIID,
AH, KUIS VALDAVAD MIND,
VALU SÜDANT MII RIIVAB,
ET LÕHKEB MUL RIND.

MU MURED — MII SUURED,
MU PIIVAD — MII LIID,
NEIL SÜDAMES JUURED,
EI KAO NEMAD IAL.

KADUNULE.

(ENNEAEGU KADUNUD SÕBRA MÄLESTUSEKS.)

NAGU päike kustub äRA
videviku hämaruses,
NAGU vaikib ilma KÄRA
õhtu õhu laimatuses,
Nõnda sind silmist sÄRA
kustus elu äREVUSEST.
NEEDISID SA KÕRGEI LAEVAD,
mis sul hinge piiva andnud,
põLEMA SA pistsid LAEVAD,
mis sind ELU MEREL KANDNUD,
LõPETASID VALUD, VAEVAD,
KÕIGELE SA piirid pandnud.
NAGU KÕRGE metsa müHA,
Nõnda leivab laul sind VEEL,
NAGU kustund õhtu eha,
Nõnda kardab sind mu meel;
Nõnda mälestus on püna,
mis sa jätsid ELU TEEL.

MURE-ARMASTUSEGA LEIVAN MA SIND...

MURE-ARMASTUSEGA LEIVAN MA SIND,
MIND KADUNUD NOORUSE SÖBER.

MURE-KANNAKUSEGA PIIVAN MA END,
MU TÕÕDALÄINUD AEGADE SÖBER.

MURE-ARMASTUSEGA MÄLESTAN MA SIND,
SU MURE-MUSTE JUUKSID NII RUGID;
MURE-ARMASTUSEGA MÄLESTAN MA SIND,
SU TUME-PRUUNE SILMI NII KURBI...

MURE-ARMASTUSEGA ARMASTAN MA SIND,
MU MUSTA MÜLDA MAETUD SÖBER.

MURE-ARMASTUSEGA ARMASTAN MA SIND,
MU KULDA KALLIS KADUNUD SÖBER.

MURE-ARMASTUSEGA ARMASTAN MA SIND. —

LILLEPÄRG.

LILLE MA PÄRJAKS PUNUSIN,

LILLE MA PÄRJAKS PÖIMISIN,

SULLE MA PÄRGA KUUSIN,

SULLE MA SÖDER, SÖLMISIN.

—PUNUSIN MA TULILILLI,

PÄLMITSESIN ROKKILILLI,

SÖLMISIN MA SIMILILLI,

KÖITSIN KOKKU KESALILLI —

LILLE MA PÄRJAKS PUNUSIN,

LILLE MA PÄRJAKS PÖIMISIN,

SULLE MA PÄRGA KUUSIN,

SULLE MA SÖBER, SÖLMISIN.

—AGA PÄRE SE NÄRTSIS ÄRA,

NÄRTSIS ÄRA, KOLTUS ÄRA,

KUSTUS SÖBRA SILMIST SÄRA,

KUSTUS ÄRA SILMIST SÄRA. —

JA PISAROID PALAYOID

PALJU MA NUTSIN,

JA PISAROID SÄLJAJOID

KAUA MA NUTSIN.

Ah, äRA müHA KAASIK ...

Ah, äRA müHA KAASIK,
tuul mine TAGASI,
MA KARDAN sind sestsaadik,
kui olen ÜKSI nii.

Ah, äRA müHA KAASIK,
tuul mine LAGASI!

Ma tahaks päikse paistet
ja olla VACUSI ...

Ah, äRA müHA KAASIK,
vihm äRA SAJA SA!

Ah, äRA müHA KAASIK,
vaid VAIKI VALUGA!

PEENET SAJAB SEENE VIHMA...

PEENET SAJAB SEENE VIHMA,
MEELE MUL TEEB NUKKAKS SEE,
TUNDUB, NAERU HINGE PIHTA
LANGEKS IGA TILGAKE.

JÄLLE TULI MULLE MEELE
MINEVIX, MIS KADUNUD.

PÄIRE PÄLNUD SILMAVEELE

AH, MU LEOCUS LAGUNUD...

PEENET SAJAB SEENE VIHMA,
MEELE MUL TEEB HAIGES SEE,
TUNDUB, NAERU HINGE PIHTA
LANGEKS IGA TILGAKE.

Metslind.

Heidutas mind mustjas metslind,
metslind haige, haavatud,
verest punave ta. eesrind
oli haavlist tabatud.

Metslind hirmund, vaesekene,
nukker, jätud oli ta,
ainult punavarviline
nõrgus veri ojama.

Metslind nukker, ah mu metslind,
ma ei saa sind aidata...!

Kuulid tabanud on ka mind.
nukker, jätud mina ka.

Kui ma mõtlen...

Kui ma mõtlen, mul on raudane rind
ja sees sääl kivine süda,
kui ma mõtlen, mul on jääkülm hing
ja ajudes alaline sõda:

— Ah, just nagu paisuks siis minutiks rind,
nagu soojeneks kivine süda ...

Ja mu hingele nagu tõruks siis ohaka pind
ja hääks teha tahaks minna seda ...

Yah, kui ma mõtlen, mul on raudane rind
ja sees sääl kivine süda,
nagu paisuks siis minutiks mehine rind,
nagu soojeneks kivine süda ...

MURE JA LEIN.

Nagu aker murte pinda,
nõnda murkab mure rinda.
Nagu rooste sööb vast rauda,
nõnda viib mind mure hauda.

Nagu leek vast võtab looned,
nii viib lein mind lõpu poole.
Nagu teras rauda riivib,
nõnda lein mu rinda viilib.

Kolm seisid kurba Leina kaske...

Kolm seisid kurba Leina kaske
mäe künkal, põllu peenra pääl.
Neid mure, Lein vist muljus kaske,
nii nukralt kumardasid pääd.

Siin põllu peenral, kõrgel, ülal
nad seisid tummalt nukrana,
nad nägid ikkes koduküla
ja kodu kurba saatust ka.

Ma leban Leina kase varjus,
ma kuulen jutte salajaid,
ja laivus nagu kaebaks, karjaks,
või keegi nutaks pisaraid.

Kolm seisid kurba Leina kaske,
nad nukralt kumardasid pääd,
ja mindgi mure koormas kaske
nii valusalt mu rindu pääl.

OLEKS ütelda mul palju...

OLEKS ütelda mul palju
omast valust otsata,
kuid ei ial, ial valjult
kõike suuda ütelda.
OLEKS ütelda, kuis kodu
kaudusse on rusutud,
kuidas, ah, mu kallis kodu
rusukoeks on surutud.
OLEKS ütelda, kuis vennad,
vennad võeti, viidi vangki,
ah, kuis kustusivad nemad
keset laiu lume hangki.

OLEKS ütelda veel palju
omast valust otsata,
kuid ei ial, ial valjult
suuda kõike ütelda.

NAGU TULIPUNANE ROOS...

NAGU TULIPUNANE ROOS,
NII TAHAKS MA OITSEDA KA,
NII KUUMILEVAS, KIRGLEVAS HOOS
AIYUS KORD TAHAKS VÕIDELDAMA:

NAGU TULIPUNANE ROOS,
MII TAHAKS MIINA KADUDA KA;
KUI SÕBRAD MU ÜMBER ON KOOS,
TAHAKS LAHINGUS LANGEDA MA.

NAGU VERIPUNANE ROOS,
MIINA IAL EI IHKAKS MUUD,
KUI VAHUTAVAS ELU VÄS
ELU KEVADEL SURM ANNAKS SUUD.

VÖITLEJA LAUL.

BARRIKAADIDEL, OKASTRAATIDEL
VÖIDELDA OLEKS NII HÄÄ.

BARRIKAADIDEL, OKASTRAATIDEL
OHVRILE TOOKS OMA PÄÄ.

RÄHE GRAVAATIDEST, AED OKASTRAATIDEST, —
AET, MEED EI PEA VEEL MIND.

OLE VÕI HÜPATA KALJUDE PÄÄKIDEST,
JOLGE ON MEHINE RIND!

PÜSSIDE LAADIDEL, LULISTEL HAARIDEL
VIIMAST KORD VAJUB MU RIND,

RÄVIGADIS, VAENLASE VERISTEL SAANIDEL
LUREN MIND MÄSSAJA HING.

BARRIKAADIDEL, OKASTRAATIDEL
VÖIDELDA OLEKS NII NÄÄ.

BARRIKAADIDEL, OKASTRAATIDEL
OHVRILE TOOKS OMA PÄÄ.

NAGU LAENETAKS RUKKIVÄLJAL...

NAGU LAENETAKS RUKKIVÄLJAL KOLLANE MURME PIND,
MII TÕUSEB JA VAGA ENNE TÕRMI MINU RIND.

NAGU HELISEKSID HÖDEKELLAD KASKED LÄTUS,
MII VÕITLUSE VÕIT KÕULEM KÕSTVAT OUIS RINNUS.

NAGU SIMAVATESE SIRELITEST, HUIMASTAVAST TÕOST,
OLEN JOODUNUD MÄSSAVAST VÕITLUSE TÕOST.

NAGU LULI LÕÖKS LEEKITIA KAUCELE KUTIADES,
MII VÕITLUSEST LEEGIMA LAUL LEHVIB PUNADES.

HIRM.

ON, OTSEKUI KOSTAKS MU KÕRVU
AH, JÄLLE NEED ROOSTETAVAD SAUAD,
ON, OTSE KUI AVANEKS PÕRGU,
EHA MUSTAVAD SURNUTE HAUAD.

ON, OTSE KUI KOSTAKS MU KÕRVU
SSE HIRNUTAV KÕLIM NII KULE,
JA VERI MU SOONES EI KÕRVU,
JA ELU NII KINDEDES POLE.

MU TUDA ON TÜHI JA ÕUDNE,
KUID TÕNJEI JA ÕUDSEI ON VALJAS,
KUS ELL NII VILEES, NII PÕODAE,
KUS RAHVAS NII HILJASTI, NÄLJAS.

MU TUDA ON TÜHI JA ÕUDNE,
JA KINA MUL ON MÜRGINA RIDE,
JA MEELES MUL AHEL ON RAUDINE,
JA VAATUS, NII LIMUKA TICE.

JA ON, NAGU KOSTAKS MU KÕRVU
AH, JÄLLE NEED ROOSTETAVAD KAUAD,
ON, JUST NAGU AVANEKS PÕRGU,
EHA MUSTAVAD SURNUTE HAUAD.

VANGIKAMBRIS.

MÜÜR MU ARMAS, MÜÜR MU KALLIS,
KULCIA KÄLLID KÕRGED VALLID,
MIND MIKS TEIE NII PIIRATE?
MIND MIKS TEIE NII PIIRATE?
MÜÜR MU ARMAS, MÜÜR MU KALLIS,
VALLI VÕLVID TUME HÄLLID,
MIND MIKS MUREGA MULJUTE?
MIND MIKS VALUGA VAEVATE?

Tundmata inimesed
tulid ja sidusid,
võtsid ja viisid mind vangi.
Tundmata inimesed
süa mind viskasid,
uksele ette löid kangid!
Inimesed võerad
süa mind tõivad,
akna ees võered nii hõred!
Inimesed hõelad
vett, leiba tõivad,
põrandal miiskinud nõled!

MÕÜR MU ARMAS, MÕÜR MU KALLIS,
KULDA KALLID KÕRSED VALLID,
MIND MIKS TEIE MII KURNATE?
ENNEHEGU MIND SURMATE?
MÕÜR MU ARMAS, MÕÜR MU KALLIS,
VALLI VÕLVID TONIE HALLID,
MIKS SIIS, ÜTELGE, PIIRATE MIND,
EHK KULL VABADUST IHKAB MU RIND?

„TOOGE MULLE KULDNE KANDEL,
KANDEL HÕBE KEELTEGA!
OIMAL INTELISEL ANDEL
ME LÕÖKS KANDILE KÕLAMA.
ÕIKESKÕE KULDSE KANDILE
PANEKS MINA KÕLASSE,
VABADUSEST MÄNGIKS KANDILEL,
—SIIS VAST ASTUKS VÕLLASSE.
JA JUST NAGU SÜMBUNUD KELDRIK
KUSTUKS KANDILE HÕBE HÄÄL,
AINULT ÕUDNE HELIN HELGIKS
ÜLAL VALLI VÕLVI PÄÄL:
NÕMUDA KUSTUKS MINA VÕLLAS,
SURMA VERI MINU PÄÄL;
EI MU SOOMTES VERI NÕRGIKS,
RINNALE MUL VAJUKS PÄÄ.”

MÜÜR MU ARMAS, MÜÜR MU KALLIS,
KULDA KALLID KÕRGED VALLID,
MIND MIKS MUREGA MÕLJUTE?
MIND MIKS VALUGA VAEVATE?
MÜÜR MU ARMAS, MÜÜR MU KALLIS,
VALLI VÕLVID, TUME HALLID,
MIND MIKS TEIE NII KURNATE?
ENNEHEGU MIND SURMATE?

SÕBRAD, ÄRGE SÕNAGE,

SÕBRAD, ÄRGE SÕNAGE,
MIKS MU LAUL NII NUKKALT KÕLAB,
MIKS MA LAULAN MUSTAST MUREST,
ELUST HALLIST, VAEVAST, VALUST
TUMEDALT, SUMEDALT?

SÕBRAD, ÄRGE SÕNAGE,
MIKS MA LAULAN, LAULAN LEINAST,
MIKS MU SÜDANT VAEVAB VALU,
RINDADEL MIKS MÕLJUB MÜRE,
MIKS MU JUHT ON NUTT?

Sõbrad, teadke ometi,
kui mu laul nii kuryalt kõlab,
kui ma laulan müstast murest,
siis on elu süüdi selles,
elu vanne, vale, kale!

Sõbrad, teadke ometi,
kui ma laulan, laulan leinast,
kui mu südamt vaevha valu;
see on sest, et kodutalu,
kodu armas vangi rauas!

Sõbrad, ärge siis sõnage,
miks mu laul nii nukralt kõlab,
miks mu laul kui lastud lind,
kui tal purustatud rind,
vaatepilikilt kaob, vaob.

SISU.

HINGE AÄSIL	3
-----------------------	---

I.

Laul võitlusest	7
Punane lipp	8
Väljas tormab tuul	9
Tõrmele laul	10
Külvaaja	11
Kündja	12
Kandimehe laul	13
Siis tahaks surmale ma juukuda	14

II

Sügis	17
Sügis	18
Tali	19
Kevade	20
Kevade viis	21
Karjase viis	22

III

EMAKE	25
Mu. mu. sed	26
KACIUNILLE	27
MURE-ARMASTUSEGA LEINAN MA SIND	28
Lillepäri	29
Am. ara. m. m. k. k. k. k.	30
PEEVET SOJAB SEENE VÄHMA	31
Metslind	32
Kui ma mötlen	33
MURE JA LEIN	34

IV

Kulm seisid KURBA LEINA KASKE	37
OLEKS ÜLEDA MUL PALJU	38
NAGU TULIPUNANE ROOS	39
Võitleja LAUL	40
NAGU LAENETAKS RUKKIVÄLJAL	41
HIRM	42
VANGIKAMBRIS	43
Sõbrad, ärge sõnake	45

